

en bespreken van het manuscript.

Summary

Fomes fomentarius has in the past been considered a very rare species in the Netherlands. Until 1965 only two finds had been officially recorded. Eight further collections reported in the last seven years seem to indicate a changing situation. The cause of this is probably of an economical nature. Because of higher wages and scarcity of labor, forests and parks are not nearly as well taken care of as they were in the past.

Literatuur

(1) Cool, Cath. en H.A.A. v.d. Lek. (1943)	Paddestoelenboek, deel II
4e druk, Amsterdam.
(2) Lange, Morton (1964)	Paddestoelengids, bewerkt door G.D.
Swanenburg de Veye, Amsterdam.
(3) Jahn, H. (1963)	Mitteleuropäische Porlinge, in Westf. Pilz-
briefe 4 : 1-143.
(4) Schweers, A.C.S. (1939)	De Tonderzwam (<i>Fomes fomentarius</i>
(Linn.) Fr.) eens weldoenster der mens-
heid, in Fungus 10:32-35 en 45-48.
(5) Donk, M.A. (1933).	Revision der Niederl. Homobasidiomycetae-
Aphyllorhizaceae, Med. Bot. Mus. en herb.
der Rijksuniversiteit Utrecht no. 9.
(6) Cool, Cath. (1926)	Het paddestoelenjaar 1925, in de Lev. Nat.
30:30.
(7) Schweers, A.C.S. (1931)	Tentoonstellingen enz. in Fungus 3 :48
(8) Bourdot, H. en A. Galzin (1927)	Hyménomycètes de France. Paris.

H. F. van der Laan
Laan van Leeuwesteyn 21
Voorburg.

BOEKBESPREKING

Hans Haas/Heinz Schrempp; twee los verkrijgbare deeltjes:

I "Pilze in Wald und Flur" (1970)

II "Pilze, die nicht jeder kennt" (1972)

Uitg. Bunte Kosmos Taschenführer, Franckh'sche Verlagshandlung Stuttgart,
voor DM 6,80 per deel. Bij F. Flück-Wirth in Zwitserland voor SFr. 8,90 per deel

Elk deeltje bevat 112 meest bijzonder fraaie kleurenfoto's van ca. 6,5 x 9,5 cm. in viertallen op 1 bladzijde gegroepeerd met op de tegenoverstaande bladzijde de bijbehorende tekst. Bij uitzondering zijn de afbeeldingen 13 x 9,5 cm. en staan dan met hun tweeën op een bladzijde. Hoed en steel zijn over het algemeen goed zichtbaar, zodat de desbetreffende soort-kenmerken mooi zijn waar te nemen. De foto's zijn tevens goed van kleur in de boekjes overgekomen, terwijl ook de scherpte zelden te wensen overlaat.

In het eerste deeltje zijn de afbeeldingen gerangschikt naar standplaats (onder loofbomen; op hout; in het open veld zoals weiden, grasveldjes, tuinen) terwijl binnen de genoemde groepen gedeeltelijk nog naar een verdere differentiatie is gestreefd. In het andere deeltje zijn de afbeeldingen familiegewijs gerangschikt. Ik heb genoten van de mooie foto's zoals bijv. van *Boletus satanas*, *Coprinus picaceus*, *Anthurus*

muellerianus samen met een Vliegenzwam op dezelfde foto, *Tyromyces caesius*, *Microglossum viride* uit deel I en uit deel II van bijv. *Suillus placidus*, een rijk "bloedende" *Hydnellum diabolus*, *Paxillus filamentosus*, *Russula violeipes*, *Mycena rorida*, *Inocybe calamistrata* met blauwgroene poot, *Lycoperdon velatum*, *Sclerotinia tuberosa* en nog veel meer.

Slechts bij uitzondering komt er een minder gelukkige afbeelding voor zoals bijv. die van *Camarophyllus pratensis*. De lezenswaardige tekst is in beide boekjes populair, zonder vermelding van microscopische gegevens, doch er worden allerhande wetenswaardigheden aangestipt en vooral die welke niet op de foto's zichtbaar zijn. Hoewel bij vrijwel geen van de korte beschrijvingen een aanduiding met betrekking tot de eetbaarheid ontbreekt, vormt dit toch geen "hoofdschotel" van de tekst; dat dit ook niet in de bedoeling lag moge blijken uit de titel van het inleidende hoofdstuk van deel II "Pilze mehr als ein Nahrungsmittel."

Ik kan dit boekje zeer aanbevelen, in de eerste plaats voor belangstellenden, doch ook voor de meer gevorderde amateur, vooral ook vanwege de mooie kleurenfoto's, die m.i. een goede aanvulling geven op de *Paddestoelengids* van Morten Lange (Elsevier). De wel zeer lage prijs (een zeldzaam verschijnsel tegenwoordig) van nog geen 7 cent per foto, kan nauwelijks een beletsel zijn. Ongetwijfeld zullen velen vreugde aan deze eenvoudige boekjes beleven.

Juist na het schrijven van bovenstaande recensie liet ik iemand beide deeltjes zien, waarop hij reageerde: "dat eerste deeltje met die mooie gele ringboleet voorop heb ik in 't nederlands." Nu dit blijkt juist te zijn. In de serie "Thieme's zakboeken voor natuurvrienden" is in een vrije vertaling van de heer J. Mart Duiven het deeltje "Pilze in Wald und Flur" onder de titel "Paddestoelen" verschenen voor de nog lagere prijs van f 5,90 (ca. een jaar geleden). De foto's zijn van dezelfde sublieme kwaliteit. Helaas kan dat nu niet van de bewerkte tekst gezegd worden, want behalve de vrije vertaling zijn er vrij veel delen uit de oorspronkelijke tekst weggelaten c.q. aan toegevoegd. De weglatingen doen m.i. afbreuk aan de goede toch al beknopte tekst van Dr. Haas, terwijl ik met de toevoegingen niet altijd gelukkig ben, zeker niet als daarbij beweerd wordt, dat Heksenboleten zonder uitzondering voor Satansboleten versleten worden. Ook wordt het aangedurfd een rode russula, welke als "extra" onscherp zichtbaar is op een afbeelding van *Rozites caparata* te identificeren als een *Braaksussula*; in de duitse tekst wordt hier terecht niet over gerept. Bovendien is de vertaling op enkele punten onnauwkeurig; zo wordt b.v. "mit seinem grobschuppigen Hut und Stiel, dem oft weisbehangenen Rand..." vertaald met "De grofgeschubde witgerande hoed en steel..." Aan alle besproken soorten is een naam in het nederlands gegeven; in diverse gevallen rechtstreeks uit het Duits vertaald. Persoonlijk prefereer ik, in verband met een meer verantwoorde tekst, de duitstalige uitgave.

v.d. B.

Marchand, André: *Champignons du nord et du midi* (1971). Een uitgave van de Société Mycologique de Pyrénées Méditerranéennes, Rue de Venise 66. Perpignan Diffusion Hachette. Ook te bestellen bij F. Flück-Wirth Ch 9053 Teufen Schweiz voor SFr. 40,50.

Dit werk betreft een fotoboek met 100 wel zeer bijzonder fraaie kleurenfoto's, welke meestal een gehele bladzijde van ruim 12,5 x 18,5 cm. beslaan. De gebruikte papier-soort is van een mooie zware kwaliteit. Op de tegenoverstaande bladzijde staat een uitgebreide zeer preciese tekst, waarin ook chemische reacties en microscopische eigenschappen zijn begrepen. Verwante soorten zijn vaak genoemd onder "Remarques", waar-

bij in 't kort het (de) onderscheidende kenmerk(en) naar voren is (zijn) gebracht. Op de ecologie van elke afgebeelde soort wordt kort en duidelijk ingegaan. Aan het eind van het boek zijn van alle 100 soorten tekeningen van sporen, cystiden en soms ook van de hoedhuid opgenomen en wat de waarde van het boek m.i. zeer verhoogt is, dat deze tekeningen origineel zijn en "gecontroleerd" met die van de gefotografeerde exemplaren in overeenstemming zijn. Dit boek richt zich duidelijk tot een meer "gevorderd" publiek dan de populaire boekjes van Hans Haas/Heinz Schrempp, waarop ik U afzonderlijk attent maakte. De tekst is zeer beslist bevredigend en heeft specifieke waarde voor de afgebeelde soorten, waarbij getracht is verwarring met andere verwante soorten te voorkomen. Soms zijn groepjes verwante soorten in foto's vertegenwoordigd, zoals bijv. *Lactarius deliciosus*, *L. salminicolor* en *L. sanguifluus* en bijv. *Boletus edulis*, *B. aestivalis* en *B. aereus*. Mooi gelukte opnamen waarvan een afbeelding welkom is zijn bijv. *Leccinum duriusculum*, *Pleurotus eryngii*, *Agaricus bernardii*, *Suillus bellinii* en *S. placidus*. Ook algemeen bekende soorten zijn afgebeeld, zoals *Flammulina velutipes*, *Armillariella mellea*, maar wel zeer fraai. Minder geslaagd vind ik *Boletus satanas*, waarvan de hoed mij niet bleek genoeg is. Een "vocabulaire" voor de gebruikte vaktermen, een bibliographie sommaire en een index besluiten dit waardevolle boekwerk, dat 264 bladzijden omvat.

v.d. B.

Een primeur voor Nederland

Eind september 1967 vond ik in Robbenoord in de Wieringermeer in gemengd loofbos van eiken, beuken, berken en esdoorns een opvallende *Cortinarius*-soort. Het merkwaardige eraan was, dat zowel de hoed als de steel gelijkmatig olijfgroen was. Het volgende jaar omstreeks dezelfde tijd was hij weer aanwezig maar in de latere jaren heb ik hem niet weer teruggezien, misschien een gevolg van de droge najaars.

De hoed was 40 - 60 mm in doorsnede, altijd gebocheld, jong iets ingerold, aan de rand grof viltig, naar het centrum geleidelijk kaler wordend maar toch wel mat blijvend. De kleur was zoals al vermeld olijf: een mengseltje van oker, lichtbruin en groen. De steel was 70 - 90 x 12 mm, had een kleur als de hoed, maar aan de top lichter, was vezelig en had een verdikte basis. Niet al te oude exemplaren hadden, ongeveer in het midden van de steel, een onduidelijke vuilgele gordel. Het vlees van steel en hoed was bruin, maar in de top van jonge stelen iets violet getint. De lamellen verkleurden van olijfgroen (jong) naar kaneelbruin (oud) en waren dik, stevig en smal, en stonden normaal dicht opeen. De hele paddestoel was voor een *Cortinarius* opvallend stevig. De geur, die ik waarnam, deed mij aan die van snijbonen denken.

De hoed verkleurde met KOH tot bijna zwart. De steel reageerde negatief op Guaiac.

De sporen waren 7,5 - 8 x 6 μ , vrij grof wrattig en subglobuleus. De hoedhuidhyphen waren 8 - 11,5 μ dik.

Met "Moser" determinerend, kwam ik via subgen. *Leprococybe* groep *Olivaceoaurati* op *Cortinarius venetus* (Fr. ex Fr.) Fr. De afbeelding in Michael Henning IV, pl. 99 komt redelijk met mijn vondst overeen.

Het is interessant te weten, dat er over deze paddestoel nogal wat te doen is geweest. Er is namelijk een *Cortinarius melanotus* Kalchbr., die veel op *C. venetus* lijkt en er eigenlijk alleen mee verschilt doordat hij donkerpurperbruine velumvlokjes op steel en hoed heeft. Henry (1937: 307-309) heeft een paddestoel uitgebreid als *C.*